

Anna M. Kruk

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

ZATRUDNIENIE SOCJALNE W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM

Wprowadzenie

Celem artykułu jest ukazanie instytucji zatrudnienia socjalnego na tle województwa mazowieckiego. Artykuł stanowi przede wszystkim komunikat z jakościowego badania realizowanego w ramach jednego z dwóch grantów badawczych, finansowanych ze środków Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie¹. Zawiera ponadto nawiązanie do kolejnego badania poświęconego barierom funkcjonowania organizacji zatrudnienia socjalnego², stanowiącego kontynuację pierwszego projektu. Nie jest możliwe przedstawienie hipotez badawczych ze względu na jakościową specyfikę badań, odnoszących się jedynie do analizowanych przypadków, których cech nie można uogólnić na jakiegokolwiek inne podmioty zatrudnienia socjalnego.

Artykuł jest jednym z elementów cyklu prac naukowych autorki na temat zatrudnienia socjalnego. Wśród zastosowanych technik badań należy wymienić: analizę źródeł statystycznych, analizę literatury przedmiotu, w tym własnych prac. Niewielka objętość artykułu, jak również projektowane inne prace naukowe, związane z opisywanym przedmiotem badań, spowodowały konieczność ograniczenia wniosków do głównych aspektów funkcjonowania badanych instytucji, zachowując ich znaczną fragmentaryczność.

---

¹ Grant na badania własne ze środków Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie – *Zatrudnienie socjalne szansą aktywizacji zawodowej osób wykluczonych społecznie*, nr grantu: BW2/09 – 1; kierownik i jedyny wykonawca: dr Anna Kruk.

² Grant na badania własne ze środków Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie – *Społeczno-organizacyjne bariery funkcjonowania instytucji zatrudnienia socjalnego*, nr grantu: PSTP 12/11 – I; kierownik i jedyny wykonawca: dr Anna Kruk.

Założenia metodyczne

Niniejszy tekst nawiązuje do jednego z wątków badawczych podejmowanych w ramach wspomnianych projektów, a mianowicie lokalizacji instytucji zatrudnienia socjalnego na terenie województwa mazowieckiego i innych wybranych aspektów funkcjonowania tych organizacji.

Zgodnie z ustawą o zatrudnieniu socjalnym do placówek aktywizacji życiowej, społecznej, w tym zawodowej osób marginalizowanych społecznie zalicza się³:

- 1) centra integracji społecznej;
- 2) kluby integracji społecznej;
- 3) spółdzielnie socjalne⁴.

Założeniem pierwszego projektu badawczego była diagnoza problemów społecznych beneficjentów, analiza działań instytucjonalnych w zakresie aktywizacji zawodowej osób uczestniczących w zatrudnieniu socjalnym, podejmowanych przez placówki typu centra i kluby integracji społecznej, spółdzielnie socjalne. Instytucje te z założenia należy zaliczyć do podmiotów wspierających walkę z bezrobociem na terenie danej jednostki przestrzennej. Badania związane z akty-

³ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. Dz.U. z 2003 r., nr 122, poz. 1143 ze zm.; Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Dz.U. z 2011 r., nr 43, poz. 225. Bliższe informacje na temat organizacji zatrudnienia socjalnego zostały zaprezentowane przez autorkę w następujących opracowaniach naukowych: A.M. Kruk: Szanse na znalezienie zatrudnienia. W: Wybrane zagadnienia pracy socjalnej. Red. D.M. Piekut-Brodzka. CHAT, Warszawa 2010/2011, s. 160-173; A.M. Kruk: Zatrudnienie socjalne jako stworzenie szansy podjęcia działalności zawodowej poza tzw. otwartym rynkiem pracy. W: Przestrzenie pracy socjalnej. Red. Ks. J. Stala. Biblos, Tarnów 2010, s. 303-314; A.M. Kruk: Ekonomiczne uwarunkowania pracy socjalnej z rodziną wychowującą dziecko (wybrane problemy). W: Rodzina i dziecko w obszarze pracy socjalnej. Red. M. Sędzicki. APS, Warszawa 2010, s. 72-90; A.M. Kruk: Rozwijanie i wdrażanie innowacyjnych metod doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy dla młodzieży. W: Nowoczesne poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy dla młodzieży: Doświadczenia z projektu „OHP jako realizator usług rynku pracy”. Red. E. Giermanowska, J. Kotzian. OHP, Komenda Główna, Warszawa 2011, s. 139-147; A.M. Kruk: Instytucje aktywizacji zawodowej współczesnej rodziny w oparciu o zatrudnienie socjalne. W: Instytucja rodziny wczoraj i dziś: Perspektywa interdyscyplinarna. Tom 1. Między prawem a rynkiem. Seria: Monografie. Red. K.M. Stępkowska, J.K. Stępkowska. Politechnika Lubelska, Lublin 2012, s.104-111; A.M. Kruk: Zatrudnienie socjalne – instrument wsparcia ekonomiczno-społecznego rodziny. W: Rodzina i dziecko: Wybrane elementy wsparcia. Red. M. Sędzicki. APS, Warszawa 2012, s. 53-66; A.M. Kruk: Social Employment as a Conception of Work Activity (maszynopis złożony do druku); A.M. Kruk: Social Labour as a Chance for Personally and Region's Activity. Referat na Special Forum & Exhibition on Best of East – For Eastern Partnership: Challenges and Opportunities for Collaboration European Union – Poland – Eastern Europe Countries, V Międzynarodowe Forum Innowacyjne – Technologie dla Medycyny. Stowarzyszenie Innowacyjna Polska Wschodnia, Warszawa 28-30.11.2011 r.

⁴ Spółdzielnie socjalne są również regulowane przez akt prawny: Ustawa o spółdzielniach socjalnych z dnia 27 kwietnia 2006 r. Dz.U. z 2006 r., nr 94, poz. 651 z późn. zm.

wizacją zawodową mieszczą się w nurcie interdyscyplinarnych badań dotyczących pracy ludzkiej, stając się integralną częścią współczesnej polityki społecznej. Analiza badawcza w niniejszym artykule odnosi się do specyfiki badań regionalnych. W zakresie przestrzennym województwa mazowieckiego zaprojektowano badanie pełne, obejmujące wszystkie zarejestrowane placówki typu centrum, klub integracji społecznej, spółdzielnia socjalna.

Zastosowano metodę monografii przestrzennej, monografii instytucji, analizę dokumentów statystycznych, literatury przedmiotu oraz źródeł internetowych, odnoszących się do konkretnych przypadków czy instytucji⁵. Projekt badawczy był przygotowany według stanu na koniec grudnia 2008 roku⁶. Dla potrzeb analizy przyjęto założenie, że specyfika przestrzenna, tradycje kulturowe, szczególnie te związane z bezrobociem i kulturą pracy, mają znaczenie dla powstawania inicjatyw w zakresie zatrudnienia socjalnego, szczególnie tworzenia spółdzielni socjalnych.

Województwo mazowieckie jako płaszczyzna badań regionalnych

Tradycje Mazowsza sięgają XIV wieku⁷. Po I wojnie światowej Polska została podzielona na 16 województw, składających się z powiatów, które były podzielone na gminy⁸. Podział administracyjny naszego kraju w ujęciu historycznym nie jest adekwatny do współczesnego (obecny podział administracyjny kraju, wprowadzony w 1999 roku, obejmuje 16 województw⁹), co uniemożliwia jakiegokolwiek porównania statystyczne z okresem wcześniejszym.

Województwo mazowieckie jest województwem o jednej z najwyższych w Polsce gęstości zaludnienia w przeliczeniu na kilometr kwadratowy¹⁰, a także o wysokim współczynniku feminizacji¹¹. Wyniki Narodowego Spisu Powszech-

⁵ H. Mruk, E. Gołata: Wybrane metody rozwiązywania problemów naukowych. W: Podstawy metodologiczne prac doktorskich w naukach ekonomicznych. Red. M. Sławińska, H. Witczak. PWE, Warszawa 2008, s. 105.

⁶ A.M. Kruk: Spółdzielczość socjalna na Mazowszu – doświadczenia z projektów badawczych (maszynopis złożony do druku), s. 5.

⁷ Z. Długosz: Ustrój i podział administracyjny. W: Encyklopedia geograficzna świata: Polska. OPRES, Kraków 1997, s. 156.

⁸ Ibid.

⁹ B. Wawrzyńczyk: Leksykon powiatów Polski – tom 1. Seria: Geografia – Historia – Przyroda – Kultura – Turystyka – Gospodarka. Agencja Promocyjno-Wydawnicza „Pro Polonia”, Warszawa 2003, s. 13.

¹⁰ Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Podstawowe Informacje o sytuacji demograficzno-społecznej ludności Polski oraz zasobach mieszkaniowych. GUS, Warszawa 2012, s. 8.

¹¹ Ibid., s. 9.

nego Ludności i Mieszkań 2011, opracowane przez GUS, ukazują znaczne zmiany demograficzne w Polsce w stosunku do 2002 roku, m.in. tendencje osiedleńcze na obrzeżach miast, nieznaczne zwiększenie ludności wiejskiej w stosunku do miejskiej¹². Jeśli sytuacja demograficzna wynikająca z badań GUS się utrzyma, nastąpią zmiany również w strukturze zatrudnienia ludności. Można przewidywać, że preferencje jednostek w zakresie zatrudnienia mogą również się zmieniać na rzecz poszukiwania zatrudnienia jak najbliżej miejsc zamieszkania. Według wyników spisu z 2011 roku w podziale na województwa, na terenie Mazowsza zamieszkuje największa liczba ludności w stosunku do pozostałych województw, z liczebną przewagą kobiet i ludności miejskiej¹³. Analiza przeprowadzona przez GUS pokazuje większą aktywność ekonomiczną mężczyzn niż kobiet, przeważającą nieznacznie w miastach, w stosunku do wsi, w skali ogólnopolskiej¹⁴, co bez wątpienia skutkuje koniecznością tworzenia nowych miejsc pracy dla kobiet, a istotną szansą może być dalsze uruchamianie spółdzielni socjalnych.

Dla potrzeb niniejszego artykułu posłużono się *Rocznikiem Statystycznym Województw 2011*¹⁵. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie mazowieckim w 2010 roku spadła w stosunku do 2005 roku o 4,1 pkt. proc.¹⁶. Województwo mazowieckie znalazło się na drugim miejscu w kraju pod względem niskiej stopy bezrobocia (9,7%)¹⁷, co skutkowało spadkiem wskaźnika zagrożenia ubóstwem w 2010 roku w stosunku do 2005 roku o 3,3 pkt. proc.¹⁸. Spadek bezrobocia, zaobserwowany w analizowanym okresie, nie oznacza braku potrzeby powoływania instytucji zatrudnienia socjalnego. Przeciwnie, liczba organizacji dających szansę na zatrudnienie bezrobotnych mieszkańców województwa mazowieckiego powinna się zwiększać m.in. poprzez rozwój przedsiębiorczości społecznej.

---

¹² Ibid., s. 6.

¹³ Tablica 2: Ludność faktycznie zamieszkała według płci i województw – dane NSP 2011. Ibid., s. 7.

¹⁴ Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Podstawowe Informacje o sytuacji demograficzno-społecznej ludności..., op. cit., s. 20.

¹⁵ Rocznik Statystyczny Województw 2011. E. Grobicka, J. Hausman-Czerwińska, M. Łączyńska, A. Patejuk, K. Przepióra, A. Sławińska, E. Taratuta, pod kier. J. Poświaty, D. Rogalińskiej. GUS, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/GUS/PUBL_rs_rocznik_stat_wojew_2011.pdf, dostęp: 12.05.2012.

¹⁶ II. Ważniejsze dane o województwach (NTS 2) w 2010 r.: Warunki życia ludności, Ibid., s. 73.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid., s. 74.

Instytucje zatrudnienia socjalnego w województwie mazowieckim – komunikat z terenowych badań jakościowych

Do badań opisanych w niniejszym artykule wytypowano centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie socjalne zlokalizowane w następujących miejscach¹⁹:

- trzy organizacje typu CIS w Siedlcach i Legionowie, Radomiu²⁰;
- dwie organizacje typu KIS z siedzibą w Warszawie, Radomiu;
- dziewiętnaście spółdzielni socjalnych, zlokalizowanych w następujących miejscowościach: Zwoleń, Błędów, Joniec, Wołomin, Warszawa, Ostrów Mazowiecka, Radom, Wyszaków, Słupno, Szydłowiec, Pionki, Zielonka, Halinów.

W ramach badań terenowych na terenie województwa mazowieckiego stwierdzono, że większość spółdzielni socjalnych nie funkcjonowała, mimo rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym i umieszczenia ich w bazie danych organizacji pozarządowych NGO²¹. Nie działały spółdzielnie socjalne w następujących miejscowościach: Zwoleniu, Błędowie, Wołominie, Szydłowcu, Pionkach, Zielonce, Halinowie. W jednym przypadku przyczyną zaprzestania działalności była choroba prezesa spółdzielni socjalnej. Nieznane były przyczyny braku działalności pozostałych organizacji. Niektóre placówki zmieniły siedzibę w odniesieniu do początków działalności bez zgłoszenia stosownej informacji w Internecie czy urzędzie gminy. Była to także cenna informacja badawcza, oznaczająca nieformalne zawieszenie działalności lub brak orientacji rynkowej badanych spółdzielni, zaniżanie rangi dostępu klienta do informacji na temat spółdzielni socjalnej.

W pozostałych miejscowościach zaobserwowano realne funkcjonowanie spółdzielni socjalnych, co umożliwiło pełną diagnozę badawczą. Przeanalizowano spółdzielnie socjalne oraz jedno przedsiębiorstwo społeczne w następujących miejscowościach: Joniec, Warszawa, Ostrów Mazowiecka, Radom, Wyszaków, Słupno²².

Jedna instytucja zatrudnienia socjalnego – Centrum Integracji Społecznej – nie wyraziła zgody na realizację procedury badawczej na jej terenie.

¹⁹ Organizacje zostały wytypowane do badań na podstawie bazy NGO.pl, według stanu na grudzień 2008 r.; http://ngo.pl/spoldzielnie_socjalne. Informacje zostały zawarte w sprawozdaniu z badań: A.M. Kruk: Sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji projektu badawczego finansowanego ze środków Uczelni z dotacji na badania własne – *Zatrudnienie socjalne szansą aktywizacji zawodowej osób wykluczonych społecznie* z 31 grudnia 2009 roku, materiał niepublikowany. APS, Warszawa 2009, s. 4.

²⁰ Tylko dwie spośród trzech organizacji funkcjonowały w bazie NGO, <http://ngo.pl>; Jedna z organizacji już nie istnieje, możliwe było przeprowadzenie badań na podstawie dokumentów archiwalnych oraz wywiadu z osobą prowadzącą instytucję przed jej likwidacją.

²¹ Baza organizacji pozarządowych NGO: <http://ngo.pl>.

²² A.M. Kruk: *Spółdzielczość socjalna na Mazowszu...*, op. cit., s. 5.

Badania w zakresie zatrudnienia socjalnego na Mazowszu w latach 2009-2010²³ pokazały kryzys tego zatrudnienia w województwie mazowieckim, polegający na występowaniu niewielkiej liczby placówek spółdzielni socjalnych, niedostatecznej liczby centrów i klubów integracji społecznej w stosunku do skali bezrobocia. W analizowanym okresie wiedza respondentów na temat funkcjonowania instytucji zatrudnienia socjalnego, a także ich powoływania, nie była wystarczająca. Uczestniczący w badaniach prezesi spółdzielni socjalnych i członkowie tych organizacji wskazywali na potrzebę uzupełniania informacji na temat spółdzielni, szczególnie wiedzy prawnej i związanej z zarządzaniem ludźmi. W badanych: centrum i dwóch klubach integracji społecznej (jeden z nich powstał z przekształcenia CIS) nie zwracano uwagi na potrzebę wsparcia w zakresie kategorii wiedzy, wymienianą przez przedstawicieli spółdzielni socjalnych. Koordynatorami działań aktywizujących w badanych CIS i KIS byli specjaliści dysponujący odpowiednim przygotowaniem fachowym: pracownicy socjalni oraz doradcy zawodowi. Osoby te prowadziły CIS i KIS w ramach obowiązków zawodowych. Klub integracji społecznej był w jednym przypadku (w Warszawie) prowadzony według założeń klubów pracy, w innym przypadku był połączony z działalnością samopomocową (Klub Integracji Społecznej i Samopomocy w Radomiu). Klientami badanych CIS i KIS były osoby bezrobotne, o niskim poziomie kwalifikacji, z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym, także bezrobotne z orzeczeniem o niepełnosprawności, jak również bezdomni mężczyźni. Beneficjentami spółdzielni socjalnych i przedsiębiorstwa społecznego były głównie osoby bezrobotne. W przypadku przedsiębiorstwa społecznego beneficjentami usług zatrudnienia socjalnego były osoby niepełnosprawne psychicznie, wykluczone z zatrudnienia przed podjęciem zatrudnienia w tym podmiocie instytucjonalnym.

Nie wszyscy klienci badanych placówek aktywizujących: centrów i klubów integracji społecznej byli gotowi do założenia spółdzielni socjalnej. Pomimo dobrego przygotowania do podjęcia samodzielności zawodowej w ramach spółdzielni socjalnej, własnej indywidualnej działalności gospodarczej lub zatrudnienia najemnego, wielu klientów tych organizacji pozostało nadal wyłączonymi z zatrudnienia lub funkcjonowali w spółdzielczości socjalnej, będąc w dalszym ciągu klientami ośrodków pomocy społecznej, ze względu na niski poziom dochodów uzyskiwanych w spółdzielni, czy też z powodu pobierania świadczeń aktywizacyjnych. Sytuacja ta wynika również z lęku przed samostanowieniem o sobie, a zarazem przed nieznanym, czymś, czego do tej pory lub dawno nie doświadczali beneficjenci, mianowicie stanu zatrudnienia. Jest to wniosek pochodzący z 25 indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) spośród uzyskanych

---

²³ W 2011 roku badania nie były finansowane.

28 w ramach omawianych badań własnych, potwierdzony opinią pracowników socjalnych.

W 2012 roku w ramach kolejnego projektu, zatytułowanego: *Społeczno-organizacyjne bariery funkcjonowania instytucji zatrudnienia socjalnego*, realizowanego w latach 2011-2012²⁴, był prowadzony dalszy monitoring spółdzielni socjalnych, co dotyczyło placówek powstałych po 2011 roku.

W badaniach zaobserwowano powodzenie przedsięwzięć aktywizacyjnych, finansowanych ze środków Unii Europejskiej, w czasie ich realizacji. Zakończenie finansowania projektów przyczyniało się do licznych zaburzeń związanych z funkcjonowaniem badanych organizacji, uwzględniając w tym zawieszenia lub likwidację ich działalności w zakresie aktywizacji zawodowej beneficjentów²⁵.

W 2012 roku zgodnie z bazą NGO na terenie całej Polski zostało zarejestrowanych osiemdziesiąt dziewięć centrów integracji społecznej, w tym jedynie pięć na terenie województwa mazowieckiego²⁶. Biorąc pod uwagę liczbę klubów integracji społecznej, na Mazowszu były zarejestrowane jedynie dwa, w tym nowo powstały KIS w Makowie Mazowieckim²⁷. W całej Polsce zostało zarejestrowanych 351 spółdzielni socjalnych, w tym na Mazowszu 39²⁸.

W 2011 roku nastąpił znaczny przyrost nowo powstałych, zarejestrowanych spółdzielni socjalnych²⁹, szczególnie w Warszawie i okolicach³⁰. Bezrobocie w Warszawie oscyluje na poziomie 3,78 pkt. proc. dla średniej arytmetycznej z lat: 2000, 2005, 2009, 2010³¹. Niski poziom bezrobocia w Warszawie jest charakterystyczny dla miasta-stolicy, pełniącego funkcje centralne. Zwiększenie liczby spółdzielni socjalnych w warunkach nieznacznego bezrobocia wskazuje

²⁴ A.M. Kruk: Sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji projektu badawczego finansowanego ze środków Uczelni z dotacji na badania własne za rok 2011: *Społeczno-organizacyjne bariery funkcjonowania instytucji zatrudnienia socjalnego* z 4 stycznia 2012 r. Materiał niepublikowany. APS, Warszawa 2012 r, s. 4-5. Grant został oznaczony symbolem: BSTP 12/ 11 – I.

²⁵ Mimo istotnych trudności w realizacji procedury diagnostycznej w zakresie zatrudnienia socjalnego na terenie województwa mazowieckiego, wywołanych brakiem dostępu do wielu organizacji i bardzo niskim budżetem przewidzianym na badania, w 2010 r. przeprowadzono zamierzone badanie w kilku wyżej wymienionych instytucjach. Zrealizowano również diagnozę wiedzy pracowników ośrodków pomocy społecznej na temat lokalizacji placówek zatrudnienia socjalnego. Uzyskano znaczny zwrot kwestionariuszy badawczych w ramach wywiadu strukturyzowanego, realizowanego na pełnej próbie badawczej dla Mazowsza.

²⁶ Strona internetowa organizacji pozarządowych NGO.pl: <http://bazy.ngo.pl/serach/Info.asp?>, dostęp: 12.05.2012.

²⁷ Strona internetowa Klubu Integracji Społecznej w Makowie Mazowieckim: <http://www.kis.freeiz.com>, dostęp: 12.05.2012.

²⁸ Strona internetowa organizacji pozarządowych NGO: http://bazy.ngo.pl/search/wyniki.asp?kryt_typ_instyt_multi=89&szukanie=zaawans1, dostęp: 11.05.2012.

²⁹ Strona internetowa organizacji pozarządowych NGO, <http://ngo.pl>, dostęp: 12.05.2012.

³⁰ A.M. Kruk: Spółdzielczość socjalna na Mazowszu..., op. cit., s. 2-3.

³¹ Tabela 3.1 Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy. W: Rocznik Statystyczny Warszawy 2011. Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2011, s. 172.

na indywidualne poszukiwanie szans rynkowych przez mikroprzedsiębiorstwa gospodarcze działające częściowo na niekomercyjnych zasadach. W Warszawie i okolicach jest też większy dostęp do usług rynku pracy i usług towarzyszących, np. szkoleń zawodowych, co bez wątpienia stanowi czynnik zwiększający liczbę przedsięwzięć w zakresie spółdzielczości socjalnej.

W stosunku do klasycznych zakresów działalności spółdzielni socjalnych badanych w latach 2008-2010, obejmujących głównie prace proste, w tym porządkowe, a także czynności specjalistyczne, takie jak usługi ochroniarskie, gastronomiczne, prace artystyczne, usługi budowlane, doszły nowe zakresy działalności, wykonywane przez powstałe w 2011 roku spółdzielnie, takie jak: działalność wspierająca osoby niepełnosprawne i osoby w wieku podeszłym, działania wspierające przeciwdziałanie bezrobociu, aktywność w zakresie edukacji, ekologii, nauki³², w tym w zakresie promocji sztuk pięknych, działań na rzecz integracji europejskiej, promowania kapitału społecznego, kształtowania tradycji i tożsamości narodowej, promocji regionu, turystyki regionalnej³³.

Podsumowanie

Zjawiskiem bardzo cennym dla aktywizacji zawodowej osób marginalizowanych społecznie jest wzrost liczby placówek, umożliwiających reintegrację społeczną, zawodową i życiową, a także rozszerzenie skali ich działalności o nowe zakresy świadczonych usług. Umożliwia to pełne wykonywanie zawodu przez osoby, które z różnych powodów nie są w stanie znaleźć zatrudnienia najemnego ani podjąć się realizacji własnej działalności gospodarczej. Na aktywność mieszkańców województwa mazowieckiego w zakresie zatrudnienia wpływa sytuacja demograficzna, sytuacja na rynku pracy w przestrzeni regionalnej, subregionalnej oraz lokalnej.

THE SOCIAL EMPLOYMENT IN THE MAZOVIA VOIVODSHIP

Summary

This article is the result of investigative experiences attribution to social employment organization by author. Text shows the general information about number of institutions, selected unemployment and demographic aspect based on Mazovia

³² Np. strona internetowa spółdzielni socjalnej Akces: www.lab.www.akceslab.pl oraz strona internetowa organizacji pozarządowych NGO: <http://bazy.ngo.pl/serach/Info.asp?id=211795>, dostęp: 11.05.2012, s. 1.

³³ Np. spółdzielnia socjalna Artystów UAD – SSA UAD; Strona internetowa organizacji pozarządowych NGO: <http://bazy.ngo.pl/search/info.asp?id=210333>, s. 1.

Voivodship. It is a news report of investigation on research projects: “Social employment as a chance for activity of marginalized people” and “Social-organizational difficulties in activity of social employment institutions”.

The research projects were sponsoring by The Maria Grzegorzewska Academy of Special Education. The type of organizations described in this article are: the social integration centers; the social integration clubs; the social cooperatives.